

FAQ – RPMP.10.02.01-IP.01-12-066/18 z dnia 8 kwietnia 2019 r.**Pytanie 1 : Czy można realizować kursy dla uczniów w formule e-learningowej ?**

Odpowiedź: Tak, istnieje możliwość realizacji kursów w formie e-learning.

Pytanie 2: Czy można realizować staże/praktyki w formule zdalnej ? (np. dla informatyków z SOSW dla Niewidomych i Słabowidzących)

Odpowiedź: W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość organizacji praktyk i staży w formie zdalnej.

Pytanie 3: W świetle art. 9 ust. 2 Karty Nauczyciela jakie kwalifikacje powinna posiadać osoba zatrudniana do prowadzenia zajęć w projekcie na umowę o pracę ?

Odpowiedź: Osoba zatrudniona do prowadzenia zajęć w projekcie na umowę o pracę powinna posiadać kwalifikacje nauczyciela - zgodnie z Kartą Nauczyciela.

Pytanie 4: Czy planując budżet można uwzględnić wynagrodzenie opiekuna uzdolnionego stypendysty?

Odpowiedź: Zakres wsparcia dotyczącego stypendium i warunki jego przyznawania zostały określone w Regulaminie konkursu. Pomoc stypendialna będzie realizowana z uwzględnieniem następujących warunków:

- pomoc stypendialna będzie udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty,
- kryterium szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów zawodowych bądź przedmiotów ogólnych nauczanych w szkole zawodowej. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące. Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w *Wytycznych w obszarze edukacji* będą zawierać regulaminy programów stypendialnych,
- kwota stypendium nie może średniomiesięcznie przekroczyć 1000,00 zł brutto na jednego ucznia,
- minimalny okres na jaki jest przyznawana pomoc stypendialna wynosi 10 miesięcy i może być skrócony jedynie w przypadku naruszenia przez ucznia regulaminu programu stypendialnego,
- w trakcie otrzymywania pomocy stypendialnej uczeń podlega opiece dydaktycznej nauczyciela, pedagoga szkolnego albo doradcy zawodowego zatrudnionego w szkole lub placówce systemu oświaty ucznia. Celem opieki dydaktycznej jest pomoc w dalszym osiągnięciu jak najlepszych rezultatów, wsparcie ucznia w wykorzystaniu stypendium na cele edukacyjne i monitorowanie jego osiągnięć edukacyjnych. Z powyższych zapisów oraz z *Wytycznych* nie wynika możliwość wynagrodzenia opiekuna uzdolnionego stypendysty.

Pytanie 5: Jakie koszty należy planować w ramach wzmocnienia współpracy szkół zawodowych z uczelniami; tzn. czy tylko przejazdy, ubezpieczenie uczestników i opieka czy też wynagrodzenie nauczyciela akademickiego, materiały i pomoce dydaktyczne itp.?

Odpowiedź: Wzmacnianie współpracy szkół zawodowych z uczelniami polega na organizowaniu kursów przygotowawczych na studia we współpracy ze szkołami wyższymi oraz organizowaniu kursów i szkoleń przygotowujących do kwalifikacyjnych egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, a także na udziale w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, w tym w zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych. Koszty dotyczące organizacji i przeprowadzenia tej formy współpracy są kosztami kwalifikowanymi o ile są niezbędne do realizacji celów projektu. Jednocześnie należy pamiętać, że każdy wydatek musi być dokonany w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Pytanie 6: Czy w szkole, gdzie utworzony został CKZ, w którym główną branżą jest obszar elektryczno-elektroniczny może zostać zorganizowany kurs „prawa jazdy kat. B” np. dla kucharzy, którzy są uczniami tej szkoły, w której utworzony jest CKZ?

Odpowiedź: Tak, w ramach oferty CKZ możliwe będzie prowadzenie szkoleń/kursów dla uczniów (niezależnie od zawodu, w jakim kształci się dany uczeń) o charakterze „interdyscyplinarnym”, które będą uzupełnieniem posiadanych kwalifikacji zawodowych, tym samym zwiększą możliwości adaptacji uczniów - przyszłych absolwentów na rynku pracy oraz będą miały wpływ na poprawę ich mobilności zawodowej, np.: kursu pierwszej pomocy przedmedycznej, kursu prawa jazdy kat. B itp.

Pytanie 7: Czy uczniowie, których organem prowadzącym nie jest powiat (tylko np. gmina) mogą korzystać z oferty kursów w ramach utworzonego CKZ?

Odpowiedź: Tak - głównymi odbiorcami oferty CKZ będą uczniowie i kadra szkół, placówek kształcenia zawodowego dla młodzieży, które weszły w skład tworzących CKZ, jak również wszyscy chętni uczniowie i kadra pozostałych szkół i placówek kształcenia zawodowego dla młodzieży kształcący się w danej branży w danym Subregionie i obszarze Województwa Małopolskiego. Rekomenduje się, aby wszyscy potencjalni odbiorcy wsparcia (uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży z terenu Województwa Małopolskiego, kształcący się w poszczególnych obszarach kształcenia zawodowego, strategicznych dla rozwoju gospodarki regionu) mieli równe szanse w otrzymaniu wsparcia niezależnie od tego, czy na bazie danej szkoły powstało CKZ, czy też dana szkoła nie została włączona w skład CKZ, a kształci w zawodach wpisanych w obszar wspieranej branży.

Pytanie 8: W utworzonym CKZ wiodącą branżą jest rolnictwo, a drugą hotelarstwo. Czy dla drugiej branży umieszczonej w CKZ (hotelarstwo) można zaplanować zakup sprzętu i materiałów dydaktycznych?

Odpowiedź: Tak, zakup sprzętu (środków trwałych) powinien koncentrować się w wyżej wymienionych lokalizacjach zgodnie z podziałem zadań określonym w porozumieniu i potrzeb szkół wchodzących w skład CKZ, jak również szkół z nim współpracujących. Ze względu na racjonalność wydatków planowane zakupy wyposażenia dla poszczególnych pracowni szkół wchodzących w skład CKZ i szkół z nimi współpracujących w obrębie wybranego obszaru kształcenia zawodowego nie powinny się dublować. Baza dydaktyczna CKZ powinna być wykorzystywana proporcjonalnie przez wszystkie placówki wchodzące w jego skład oraz przez uczniów szkół współpracujących z danym CKZ. Przy realizacji zadań będzie również wykorzystywany dotychczasowy potencjał placówek. Proponowany podział wsparcia nie wyklucza możliwości dofinansowania w ograniczonym zakresie pozostałych zawodów w ramach których prowadzi się kształcenie.

Pytanie 9: Jeżeli w skład CKZ wchodzi dwie placówki, to czy można planować zakup sprzętu i materiałów dydaktycznych dla tych dwóch placówek osobno?

Odpowiedź: Tak, w celu budowania nowoczesnych i wyposażonych kompleksowo placówek, w zakresie wyposażenia pracowni i warsztatów szkolnych, w ramach danego CKZ wsparcie inwestycyjne i sprzętowe powinno wynikać z przeprowadzonej diagnozy.

Pytanie 10: Staże i praktyki nie będą stanowiły usług zleconych, będą zawierane porozumienia z pracodawcami. Ale co z obsługą logistyczną stażu? Wydatki typu nocleg, wyżywienie, opiekun podczas pobytu uczniów (ale nie w miejscu pracy). Czy to będą usługi zlecone czy pracodawca ma zapewnić całą obsługę logistyczną?

Odpowiedź: Zgodnie z wytycznymi w obszarze edukacji w ramach RPO jest możliwa organizacja praktyk i staży u pracodawców lub przedsiębiorców z zastrzeżeniem, że: (...) w ramach projektu katalog wydatków może uwzględniać koszty związane z odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego w wysokości nieprzekraczającej 5000 zł na 1 osobę odbywającą praktykę zawodową lub staż zawodowy.

Powyższa kwota może zostać zwiększona jedynie w sytuacji konieczności ponoszenia dodatkowych

kosztów związanych z udziałem uczniów w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym, wynikających ze zwiększonego wymiaru czasu trwania ww. form wsparcia.

Zatem pojedyncze wydatki nie stanowią zadania merytorycznego, ale w Harmonogramie rzeczowo-finansowym należy zaznaczyć kolumnę „Usługa zlecona” w przypadku, gdy Wnioskodawca planuje zlecić jakiś element obsługi logistycznej staży.

Pytanie 11: Jakie koszty będą się składać na odbycie stażu? Czy potrzebny jest opiekun (wyłoniony w przetargu albo zatrudniony w szkole) podczas dojazdu i pobytu uczniów w miejscu odbywania stażu? Czy przy zadaniach wpisywać wszystkie pozycje, jako osobne koszty czy grupować? Czy w ramach odbycia stażu część kosztów może być zleconą usługą a część nie?

Odpowiedź: Katalog kosztów w obszarze organizacji praktyk i staży u pracodawców lub przedsiębiorców nie jest, co do zasady katalogiem zamkniętym z zastrzeżeniem, iż wydatki uznaje się za kwalifikowalne, jeśli zostały poniesione w sposób racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów (zgodnie z Wytycznymi kwalifikowalności wydatków).

Pytanie 12: Ile stanowisk u pracodawcy można doposażyć? Czy tyle ilu jest stażystów?

Odpowiedź: Doposażenie w sprzęt w ramach Poddziałania 10.2.1/10.2.2 powinno wynikać z przeprowadzonej diagnozy. Nie ma wyznaczonego limitu na zakup wyposażenia u pracodawcy. Należy jednak mieć na uwadze limit finansowy zgodny z Wytycznymi w obszarze edukacji tj. wydatki związane z organizacją stażu w wysokości nieprzekraczającej 5000 zł na 1 osobę odbywającą praktykę zawodową lub staż zawodowy.

Pytanie 13: Czy na etapie pisania wniosku trzeba przewidzieć rodzaj refundacji dla pracodawcy na opiekuna/ów stażu?

Odpowiedź: Jeśli w ramach składanego wniosku, planujecie Państwo kwalifikować wydatki związane z refundacją dla pracodawców kosztów związanych z wynagradzaniem opiekuna stażu, należy to przedstawić we wniosku o dofinansowanie. Planowane do poniesienia wydatki w ramach limitu 5000,00 zł powinny być zasadne i racjonalne.

Pytanie 14: Co z opiekunem podczas wyjazdu na egzaminy? Czy musi być zapewniony? Ma być wyłoniony w przetargu, czy może być to opiekun z ramienia szkoły? Jak to wycenić, w ramach nadgodzin? Czy koszty opiekuna wyjazdu są kosztami bezpośrednimi?

Odpowiedź: Koszty związane z opiekunem ucznia z ramienia szkoły mogą być kwalifikowalne tylko i wyłącznie, jeżeli opieka nad uczniem wynika z obowiązujących szkołę przepisów. Jednocześnie należy brać pod uwagę zasadę zastępowalności. Zatem w przypadku, gdy nauczyciel w zakresie swoich czynności ma obowiązek opieki nad uczniami w trakcie wyjazdu, to wówczas nie ma możliwości finansowania tych wydatków z projektu.

Pytanie 15: Czy jest możliwość realizacji tzw. wizyt zawodoznawczych w tym projekcie? (krótkich wyjazdów do przedsiębiorców).

Odpowiedź: Jest możliwa realizacja wizyt zawodoznawczych, o ile wydatek tego typu zostanie dokonany w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów. Dofinansowanie wsparcia dotyczącego wizyt zawodoznawczych nie będzie wliczane do limitu na organizację praktyk i staży, na które należy przeznaczyć nie mniej niż 20 % kosztów bezpośrednich związanych z typem projektu A i B.

Pytanie 16: Jak obliczyć procent nauczycieli objętych wsparciem? Czy liczyć w stosunku do wszystkich zatrudnionych w placówkach nauczycieli przedmiotów zawodowych?

Odpowiedź: Wyrażenie procent nauczycieli objętych wsparciem należy rozumieć jako korzystających z dopuszczonej formy dofinansowania w ramach przedmiotowego projektu.

Pytanie 17: Jak założyć ilość uczestników w projekcie oraz uczestników z zewnątrz (spoza placówek)?

Odpowiedź: Zgodnie z Regulaminem wszystkie formy wsparcia wskazane we wniosku o dofinansowanie planowane przez Wnioskodawcę do realizacji w ramach projektu powinny wynikać z indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie. Zatem liczba uczestników projektu powinna wynikać z przeprowadzonej diagnozy. Diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę, placówkę prowadzącą kształcenie zawodowe lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący. We wniosku należy przedstawić deklarację dotyczącą zatwierdzenia diagnozy przez organ prowadzący szkołę, w której planowane jest wsparcie uczniów w ramach projektu. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Wnioskodawca powinien przedstawić we wniosku kluczowe elementy wynikające z przeprowadzonej diagnozy, w tym przede wszystkim: sposób identyfikacji problemów – wskazanie źródeł danych, zastosowanych metod i narzędzi badawczych, wskazanie obszarów problemowych w danej szkole, wpisujących się w przedmiot konkursu, dane liczbowe oraz analiza jakościowa w odniesieniu do zidentyfikowanych obszarów problemowych.

Pytanie 18: Co to są uczestnicy instytucjonalni? Czy jako podmiot objęty wsparciem należy rozumieć CKZ?

Odpowiedź: Zagadnienie to zostało poruszone w Instrukcji wypełniania wniosku w części pn. „Monitorowanie postępu rzeczowego”. Uczestnikiem projektu jest osoba fizyczna bez względu na wiek lub podmiot bezpośrednio korzystający z interwencji EFS. Bezpośrednie wsparcie uczestnika to wsparcie, na które zostały przeznaczone określone środki, świadczone na rzecz konkretnej osoby/podmiotu, prowadzące do uzyskania korzyści przez uczestnika (np. nabycia kompetencji, podjęcia zatrudnienia). Wsparciem bezpośrednim dla podmiotu jest wsparcie realizowane na rzecz jego funkcjonowania (np. w formie stworzenia dodatkowego miejsca pracy, wprowadzenia zmiany jakościowej w jego funkcjonowaniu, oddelegowania pracownika przez pracodawcę na szkolenie/staż lub promowania zmiany organizacyjnej i innowacji). Wsparciem bezpośrednim dla danego podmiotu nie jest przeszkolenie lub inna forma wsparcia jego pracownika w sytuacji, gdy nie wynika to z potrzeb tej instytucji (np. pracownik zgłasza się na szkolenie z własnej inicjatywy). Jako uczestników wykazuje się wyłącznie osoby i podmioty, które można zidentyfikować i uzyskać od nich dane niezbędne do określenia wspólnych wskaźników produktu, i dla których planowane jest poniesienie danego wydatku. Osób lub podmiotów niekorzystających z bezpośredniego wsparcia nie należy wykazywać jako uczestników. Tym samym odbiorcą instytucjonalnym w przypadku omawianego konkursu może być zarówno szkoła, jak i Centrum Kompetencji Zawodowych jeśli bezpośrednio korzysta ze wsparcia projektowego. Na etapie realizacji projektu należy pamiętać, iż zgodnie zał. 7 do *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014 -2020* zakres danych gromadzonych o uczestnikach instytucjonalnych w SL jest następujący: dane podstawowe (nazwa instytucji, NIP, typ instytucji), dane teleadresowe (województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, kod pocztowy, telefon kontaktowy, adres e-mail), szczegóły wsparcia (data rozpoczęcia i zakończenia udziału w projekcie i we wsparciu, fakt objęcia wsparciem pracowników instytucji, rodzaj przyznanego wsparcia).

Pytanie 19: W którym miejscu we wniosku opisywać posiadaną bazę dydaktyczną w placówkach w danej branży? Jak szczegółowo należy ją opisać?

Odpowiedź: Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie, polu D.2 należy opisać potencjał techniczny oraz wskazać sposób jego wykorzystania w ramach projektu. Należy opisać,

jakie posiadane przez Wnioskodawcę zaplecze techniczne (w tym sprzęt i lokale użytkowe, o ile istnieje konieczność ich wykorzystywania w ramach projektu) zaangażowane będzie w realizację projektu.

Pytanie 20: Jak wyceniać kursy prowadzone w szkole przez nauczycieli? Czy taki kurs musi prowadzić instruktor praktycznej nauki zawodu czy może nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych? Jakie koszty będą się składały na taki kurs? Czy osobno trzeba liczyć wynagrodzenie nauczyciela zatrudnionego z KN, zakup niezbędnych do przeprowadzenia kursu materiałów zużywalnych, koszt wydruku materiałów i zaświadczeń, ew. koszty egzaminu, dojazdu na egzamin, obiadu itp.?

Odpowiedź: Sposób realizacji kształcenia w formach pozaszkolnych reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, zgodnie z którym może ono być realizowane w formie: kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych, turnusów dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników oraz innych kursów umożliwiających uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Koszt związany z kursami prowadzonymi w szkole będzie wydatkiem kwalifikowalnym o ile został dokonany w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Pytanie 21: Czy w koszt kursu ma być również wliczony egzamin, dojazd na egzamin?

Odpowiedź: W koszt kursu mogą być wliczone wydatki niezbędne do jego realizacji np. egzamin, dojazd itd. Przy czym wydatki uznaje się za kwalifikowalne jeśli zostały poniesione w sposób racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Pytanie 22: Czy na etapie pisania wniosku trzeba przewidzieć rodzaj refundacji dla pracodawcy na opiekuna/ów stażu?

Odpowiedź: Jeśli w ramach składanego wniosku, planujecie Państwo kwalifikować wydatki związane z refundacją dla pracodawców kosztów związanych z wynagradzaniem opiekuna stażu, należy to przedstawić we wniosku o dofinansowanie. Planowane do poniesienia wydatki w ramach limitu 5000,00 zł powinny być zasadne i racjonalne.

Pytanie 23: Co z opiekunem podczas wyjazdu na egzamin? Czy musi być zapewniony? Ma być wyłoniony w przetargu, czy może być to opiekun z ramienia szkoły? Jak to wycenić, w ramach nadgodzin? Czy koszty opiekuna wyjazdu są kosztami bezpośrednimi?

Odpowiedź: Koszty związane z opiekunem ucznia z ramienia szkoły mogą być kwalifikowalne tylko i wyłącznie, jeżeli opieka nad uczniem wynika z obowiązujących szkołę przepisów. Jednocześnie należy brać pod uwagę zasadę zastępowalności. Zatem w przypadku, gdy nauczyciel w zakresie swoich czynności ma obowiązek opieki nad uczniami w trakcie wyjazdu, to wówczas nie ma możliwości finansowania tych wydatków z projektu.

Pytanie 24: Czy pracodawcy wchodzący w skład Rady Programowej mają otrzymywać jakieś wynagrodzenie?

Odpowiedź: Nie ma możliwości finansowania wynagrodzenia pracodawcy wchodzącego w skład Rady Programowej.

Pytanie 25: Czy koszty wymienione w katalogu wydatków związanych z odbyciem stażu/praktyki takie jak: koszt dojazdu, szkolenie bhp, zakup odzieży roboczej, będą pomocą publiczną? Czy tylko wyposażenie stanowiska pracy i koszty eksploatacji materiałów/narzędzi będzie pomocą publiczną?

Odpowiedź: Koszty związane z wyposażeniem przeznaczonym do użytkowania osobistego przez stażystę i takie, które zużyją się w trakcie stażu (np. drobne narzędzia) nie będą stanowiły pomocy

publicznej. Kwestia wystąpienia pomocy publicznej będzie rozpatrywana indywidualnie w odniesieniu do konkretnego przedsięwzięcia. Określenie czy w ramach danego projektu wystąpi pomoc publiczna jest możliwe tylko po zapoznaniu się z całością projektu i wszystkimi uwarunkowaniami opisanymi przez beneficjenta we wniosku o dofinansowanie. Aby uznać, że w danym projekcie wystąpi pomoc publiczna, muszą zostać spełnione wszystkie przesłanki wskazane w art. 107 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej tj.

- * beneficjentem wsparcia jest przedsiębiorca w rozumieniu funkcjonalnym;
- * pomoc jest udzielona za pośrednictwem lub ze źródeł państwowych w jakiegokolwiek formie;
- * stanowi korzyść dla beneficjenta oraz jest selektywna;
- * zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorcom;
- * oraz wpływa na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej.

Pytanie 26: Czy praktyki/staże/studia podyplomowe mogą być realizowane poza obszarem województwa?

Odpowiedź: O ile znajdzie to logiczne uzasadnienie, staże, praktyki czy też studia podyplomowe mogą odbywać się poza województwem. (np. z uwagi na lokalizację przedsiębiorcy u którego jest możliwość organizacji stażu).

Pytanie 27: Co oznacza zapis: skala działań prowadzonych przed rozpoczęciem realizacji projektu przez szkoły (nakład środków) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do skali działań prowadzonych przez szkołę w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu?

Odpowiedź: Przez ten zapis należy rozumieć, iż działania zaplanowane we wniosku o dofinansowanie nie mogą zastąpić dotychczasowych zadań realizowanych w Państwa jednostce. Zatem działania przewidziane we wniosku mają stanowić dodatkowy element Waszej działalności.

Z zastrzeżeniem zapisów: Warunek nie dotyczy działań zrealizowanych w ramach programów rządowych.

Pytanie 28: Czy staże dla nauczycieli (minimum 40 godzin) będą płatne?

Odpowiedź: Informujemy, że zgodnie z Wytycznymi w obszarze edukacji zakres wsparcia udzielanego nauczycielom może uwzględniać organizację staży i praktyk w instytucjach otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w wymiarze minimum 40 godzin. Kosztami kwalifikowanymi mogą być wszelkie koszty niezbędne do organizowania stażu lub praktyki takie jak np.: koszty dojazdu, zakwaterowania, materiały zgodnie z programem stażu zawodowego i potrzebami stażysty wynikające ze specyfiki zadań wykonywanych przez stażystę, wymogów technicznych miejsca pracy, a także z niepełnosprawności lub stanu zdrowia. Jednocześnie należy pamiętać, że katalog wydatków zależy od specyfiki projektu i każdorazowo niezbędna jest ocena poszczególnych wydatków w kontekście ich efektywności i racjonalności, biorąc pod uwagę cel projektu. Zatem co do zasady dodatkowe wynagrodzenie nauczyciela za odbywanie stażu w formie stypendium czy też innej rekompensaty finansowej nie jest kwalifikowane.

Pytanie 29: Czy godzina stażu/praktyki dla ucznia wynosi 60 czy 45 minut ?

Odpowiedź: Godzina stażu/praktyki dla ucznia wynosi 60 minut.

Pytanie 30: Czy w ramach projektu doradca zawodowy może planować grupowe spotkania z gimnazjalistami.

Odpowiedź: Wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego w projektach w ramach Poddziałania 10.2.1 i 10.2.2 powinno wynikać z działań tworzonego/wspieranego CKZ zgodnych z zapisami art. 93 Prawa oświatowego w ramach wybranych branż. Doradztwo zawodowe powinno odbywać się w szkołach wchodzących w skład tworzonego CKZ, w których może być zorganizowane wsparcie dla uczniów szkół gimnazjalnych w obszarze zgodnym z funkcjonowaniem CKZ, w celu zapoznania uczniów z ofertą CKZ i tematyką branż, w których się specjalizuje. Kompleksowe wsparcie skierowane do gimnazjalistów

z Małopolski w zakresie doradztwa zawodowego jest przedmiotem projektu pozakonkursowego realizowanego przez samorząd województwa małopolskiego.

Pytanie 31: Czy pracodawcy będą mieli obowiązek rozliczania się z pieniędzy przekazanych na organizację stanowiska pracy? Jeśli tak, to w jakiej formie? Czy pracodawcy organizujący staże/praktyki (niebędący partnerami w projekcie) będą podlegali kontroli przez MCP pod kątem wykorzystania środków na staże/praktyki ?

Odpowiedź: Zgodnie z Wytycznymi kwalifikowalności wydatków „ocena kwalifikowalności poniesionego wydatku dokonywana jest przede wszystkim w trakcie realizacji projektu, poprzez ocenę wniosków o płatność oraz w trakcie kontroli projektu, w szczególności **kontroli w miejscu realizacji projektu** lub siedzibie beneficjenta”. Oznacza to, że czynności kontrolne prowadzone w celu potwierdzenia kwalifikowalności wydatków mogą być prowadzone w każdym miejscu, w którym realizowany jest projekt, a więc również w siedzibie pracodawcy, organizującego staże lub praktyki. Ponadto w ramach rozliczenia projektu beneficjent będzie zobowiązany do przedstawienia we wnioskach o płatność potwierdzenia poniesienia wydatków na organizację praktyk i staży zawierającego również wykaz dokonanych zakupów w tym w odniesieniu do poszczególnych uczestników praktyk i staży oraz danego stanowiska pracy. Szczegółowe udokumentowanie ww. wydatków będzie podlegało kontroli na miejscu realizacji projektu lub w siedzibie beneficjenta. Szczegółowe zapisy dotyczące sposobu wykorzystania przez pracodawcę środków przeznaczonych na pokrycie kosztów związanych z odbywaniem praktyki lub stażu, powinny znaleźć się w umowie zawartej pomiędzy szkołą/beneficjentem a konkretnym pracodawcą przyjmującym uczniów na staż/praktykę. Zaplanowany w powyższej umowie sposób rozliczenia przez pracodawcę otrzymanych środków, powinien umożliwić beneficjentowi wykazanie wydatków we wniosku o płatność tj. spełnienie wymogów dotyczących wymaganych dokumentów potwierdzających poniesienie wydatków.

Pytanie 32: W dokumentacji konkursowej znajduje się zapis "CKZ nie mogą tworzyć jedynie szkoły". Jakie zatem placówki muszą wchodzić w skład CKZ-u ? Czym uzasadniona jest obecność w CKZ-cie placówek innych niż szkoły ?

Odpowiedź: Pod nazwą CKZ rozumie się:

a) Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU) - zespół szkół lub placówek systemu oświaty, o którym mowa w art. 93 Prawa oświatowego oraz w art. 310 ustawy wprowadzającej Prawo oświatowe.

b) Inne zespoły realizujące zadania CKZiU - podmioty realizujące zadania z zakresu współpracy z pracodawcami i organizacjami pracodawców oraz prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmujące działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, w tym również dla osób dorosłych, które są tworzone w inny sposób, niż określony w art. 93 Prawa oświatowego oraz w art. 310 ustawy wprowadzającej Prawo oświatowe.

Ponadto kwestia składu konkretnego CKZ-u musi wynikać z diagnozy potrzeb w danym obszarze, w którym działać będzie CKZ i jej rozstrzygnięcie pozostaje w gestii beneficjenta.

Pytanie 33: Czy uczeń, który w trakcie trwania np. kursu stał się absolwentem szkoły może dokończyć udział w kursie, czy też jego dalszy udział w projekcie staje się wówczas niekwalifikowany ? czy uczniowie klas programowo najstarszych mogą jeszcze wziąć udział w stażach wakacyjnych (po otrzymaniu świadectwa ukończenia szkoły)?

Odpowiedź: O zakwalifikowaniu do projektu decyduje posiadany status ucznia, weryfikowany w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie. Uczeń programowo najwyższej klasy może brać udział w projekcie nie dłużej niż do końca realizacji projektu. Ponadto należy pamiętać, iż każdy uczestnik powinien mieć zagwarantowaną możliwość wzięcia udziału w walidacji i certyfikacji kwalifikacji oraz ujęcia tego faktu we wskaźniku.

Pytanie 34: W jaki sposób należy wykazać 5% wkład własny pracodawców w kosztach organizacji praktyk i staży biorąc pod uwagę, że pracodawcy nie są formalnie partnerami w projekcie ?

Odpowiedź: Udział pracodawców w kosztach organizacji praktyk i staży należy wykazywać analogicznie jak rozliczanie dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią w projektach finansowanych ze środków EFS, o których mowa w rozdziale 8.7 *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności*. Wydatki ponoszone w ramach wkładu własnego wnoszonego przez pracodawców podlegają takiej samej weryfikacji jak w przypadku pozostałych wydatków ponoszonych w ramach kosztów bezpośrednich. Oznacza to równocześnie, iż w przypadku kontroli beneficjent powinien zapewnić możliwość zweryfikowania wybranych dokumentów potwierdzających fakt poniesienia poszczególnych wydatków w tym w odniesieniu do danego stanowiska pracy/uczestnika staży i praktyk.

Pytanie 35: Zgodnie z zapisami Regulaminu konkursu podrozdział 2.4 pkt. 8 ppkt c "...za udział w praktyce zawodowej lub stażu zawodowym uczniowie otrzymują stypendium. Pełna kwota stypendium jest wypłacana za każde kolejne przepracowane 150 godzin (...) Wysokość stypendium, wynosić może minimalnie 1500,00 zł brutto, a maksymalnie 2300,00 zł brutto". Czy decyzja o wysokości stypendium stażowego pozostaje w wyłącznej kwestii Wnioskodawcy, tzn. może on uznać, iż za 150 godzin będzie przyznawał stypendium w kwocie 2300,00 zł brutto?

Odpowiedź: Kwotę stypendium ustala sam Wnioskodawca w ramach wskazanych kwot.

Pytanie 36: Czy Wnioskodawca ma obowiązek różnicować kwoty w zależności od rodzaju/dziedziny/tematu stażu? Czy jak zaplanuje staż na np. 300 godzin (2 x 150) to może zapłacić 2 x 2300,00 czy też nie wolno mu w sumie wypłacić więcej niż 2300,00 dla jednego stażysty.

Odpowiedź: Wysokość stypendium może wynosić minimalnie 1500,00 zł brutto, a maksymalnie 2300,00 zł brutto i to Wnioskodawca podejmuje decyzję jaką kwotę za przepracowanie 150 godzin stażu przyjmie.

Pytanie 37: Czy w ramach projektu dla osób kierowanych na staże i praktyki w gastronomii i hotelarstwie kwalifikowane mogą być koszty badań lekarskich i uzyskania książeczki zdrowia na potrzeby sanitarno-epidemiologiczne (orzeczenie do celów sanitarno-epidemiologicznych)? Wykonanie badania to koszt około 100 zł, natomiast wizyta u lekarza medycyny pracy to koszt średnio 60 zł. Przedmiotowy dokument jest niezbędny w czasie pracy między innymi z żywnością, a uczniowie kierowani na staże w ramach projektu powinni się legitymować aktualnymi badaniami. Obecnie tylko część z potencjalnych uczestników staży posiada "książeczki sanepidowskie", co często powoduje ograniczenie liczby osób zainteresowanych stażami.

Odpowiedź: Tak, zgodnie z Regulaminem konkursu oprócz materiałów, o których mowa w Podrozdziale 2.4 pkt 8 lit. f) ppkt i) Wnioskodawca może uwzględniać inne koszty związane z odbywaniem praktyki zawodowej lub stażu zawodowego (np. koszty dojazdu, koszty zakupu odzieży roboczej, koszty eksploatacji materiałów i narzędzi, szkolenia BHP praktykanta lub stażysty itp.) w tym obowiązkowe w przypadku przyjmowania na staż badania lekarskie.

Jedynym warunkiem jest to, że kwota ta musi się zawierać w sumie wydatków, o których mowa w Podrozdziale 2.4 pkt 8 lit g) czyli nie może przekroczyć wysokości 5 000 zł brutto na 1 osobę odbywającą praktykę zawodową lub staż zawodowy.

Pytanie 38: Zgodnie z Regulaminem konkursu "W ramach kryterium Wsparcie miast średnich premiiowane są projekty, w ramach których wspierani są uczniowie ze szkół i placówek zlokalizowanych na terenie miast średnich, w tym w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze z terenu województwa małopolskiego. Lista miast średnich stanowi Załącznik nr 17 do Regulaminu". Czy w przypadku projektu partnerskiego obejmującego Lidera

prowadzącego szkołę spełniającą zapis kryterium dot. miast średnich oraz Partnera prowadzącego szkołę zlokalizowaną na obszarze ZIT, ale nie spełniającą kryterium projekt otrzyma w ramach oceny 0 pkt czy 3 pkt?

Odpowiedź: Punkty premiujące przyznawane są w sytuacji gdy w projekcie znajdują się uczniowie szkół i placówek zlokalizowanych na terenie miast średnich z terenu województwa małopolskiego. Warunku tego nie musi spełniać 100% objętych projektem, natomiast punkty nie zostaną przyznane w sytuacji gdy wnioskodawca prowadzi szkołę spełniającą wymogi kryterium, ale nie włącza jej ani jej uczniów do projektu (projekt jest dedykowany dla innych szkół niż ta, która spełnia warunek).

Pytanie 39: Uprzejmie proszę o wyjaśnienie zapisu "realizowane będą zajęcia z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informatycznych i komunikacyjnych (np. sprzęt komputerowy, innowacyjne programy komputerowe, smartfony), których zakup sfinansowano w ramach projektów realizowanych w ramach przedsięwzięcia Małopolska chmura edukacyjna (Poddziałanie 2.1.3, 10.1.4 oraz 10.2.3 RPO WM na lata 2014-2020)".

Odpowiedź: W ramach ostatnio przeprowadzonego konkursu 10.1.4 istniała możliwość doposażenia m.in. w sprzęt w ramach zajęć do których był niezbędny (zgodnie z katalogami pomocy do poszczególnego zakresu zajęć). Ponadto zwracamy uwagę, że kryterium dotyczy wykorzystania sprzętu, a nie posiadania go przez Wnioskodawcę.

Pytanie 40: W ramach projektu premiowana jest partycypacja finansowa pracodawcy w kosztach praktyki lub stażu zawodowego. Według założenia pracodawcy partycypują finansowo w wymiarze co najmniej 5% w kosztach organizacji i prowadzenia praktyki zawodowej lub stażu zawodowego. Czy powyższa partycypacja może mieć wyłącznie charakter finansowy (tzn. przedsiębiorca musi dokonać wpłaty środków finansowych na rzecz Wnioskodawcy)? Czy dopuszczalne jest np. pomniejszenie kosztów opieki nad uczniami i wypłata na podstawie noty księgowej np. 90% wykazanych kosztów?

Odpowiedź: Przedsiębiorca partycypujący w kosztach organizacji staży nie dokonuje wpłaty środków finansowych na rzecz Wnioskodawcy, ale jest zobowiązany w notcie księgowej wykazać w pełnej wysokości wydatki, które przeznaczył na organizację stażu oraz przedstawić do refundacji kwotę pomniejszona o wydatki, które stanowią wkład przedsiębiorcy w organizację stażu.

Pytanie 41: Czy dokumentacja projektu i kosztorysu prac adaptacyjnych-modernizacji pomieszczeń na pracownię/warsztaty jest wydatkiem kwalifikowalnym we wniosku o dofinansowanie?

Odpowiedź: Tak, ale tylko w tym zakresie. Dokumentacja zawierająca szerszy zakres może być rozliczona tylko proporcjonalnie.

Pytanie 42: Czy koszt w/w kosztorysu może zostać wykazany we wniosku o dofinansowanie jeśli np. dokumentacja zostanie przygotowana i faktura zostanie zapłacona w marcu 2019 a realizację projektu zaplanujemy od października 2019 roku (konkurs trwa do maja 2019)?

Odpowiedź: Co do zasady o kwalifikowalności wydatku decyduje okres kwalifikowalności wydatków wskazany w *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności*. Przy czym należy podkreślić, że wszelkie wydatki ponoszone przed podpisaniem umowy Wnioskodawca ponosi na własne ryzyko. Należy jednak pamiętać o tym, aby wydatek został racjonalnie zaplanowany w czasie pod kątem realizacji projektu oraz, aby dokumentacja tego typu była aktualna i mogła stanowić podstawę wykonywanych prac adaptacyjnych.

Pytanie 43: Czy koszt takiej dokumentacji kosztorysowo-projektowej prac adaptacyjnych-modernizacji pomieszczeń na pracownię/warsztaty wchodzi w limit/pomniejsza na cross-financing?

Odpowiedź: Tak – koszt ten wchodzi w limit cross-financingu.

Pytanie 44: Czy wydatkiem kwalifikowalnym w ramach prac adaptacyjnych-modernizacji pomieszczeń budynku w ramach cross-finansingu jest wymiana okien i wymiana dachu?

Odpowiedź: Kompleksowa wymiana okien i dachu w obrębie całego obiektu nie będzie uznana za koszt kwalifikowalny. Co do zasady są to już prace budowlane związane z termomodernizacją. Pojedyncza niezbędna wymiana, uzasadniona we wniosku racjonalnymi przesłankami może zostać uwzględniona.

Pytanie 45: Jakie koszty kwalifikowalne można uwzględnić w ramach stażu nauczycieli kształcenia zawodowego?

Odpowiedź: Analogicznie jak w przypadku staży dla uczniów kwalifikowalne będą wszystkie koszty niezbędne w celu realizacji wsparcia z wyjątkiem stypendium stażowego.

Pytanie 46: Czy jest kwalifikowalnym kosztem wynagrodzenie za staż dla nauczyciela i opiekuna stażu?

Odpowiedź: Kwalifikowalne będzie tylko wynagrodzenie opiekuna stażu wyliczone proporcjonalnie zgodnie z *Wytycznymi w obszarze edukacji* i Regulaminem konkursu.

Pytanie 47: Czy staże nauczycieli mogą odbywać się w roku szkolnym czy w wakacje?

Odpowiedź: Skierowanie na staż dokonywane jest na podstawie zdiagnozowanych potrzeb przez dyrektora szkoły lub placówki prowadzącej kształcenie zawodowe i to do jego decyzji należy wybór terminu, w którym nauczyciela skieruje na staż.

Pytanie 48: Czy czas poświęcony przez nauczyciela kształcenia zawodowego na doskonalenie zawodowe ujęte w projekcie (wyliczony poprzez iloczyn liczby godzin zrealizowanych podczas kursu czy szkolenia i stawki jego awansu zawodowego) można zaplanować do budżetu projektu jako wkład własny wnioskodawcy?

Odpowiedź: W przypadku, gdy w projekcie przewidziane jest wsparcie nauczycieli w postaci podnoszenia kwalifikacji, możliwe jest uwzględnienie jako wkład własny pieniężny ich wynagrodzenia za czas oddelegowania do udziału w projekcie.

Pytanie 49: Czy i na jakich zasadach uczniowie będą musieli rozliczać się ze stypendiów?

Odpowiedź: Jediną wskazaną w *Wytycznych w obszarze edukacji* formą weryfikacji wykorzystania stypendium jest monitorowanie osiągnięć edukacyjnych ucznia. W związku z tym w Regulaminie przyznawania stypendium należy określić sposób w jaki organ udzielający stypendium będzie to weryfikował.

Pytanie 50: Czy można uczniom wypłacać stypendium w skumulowanych transzach (np. 2 x w roku po 5 000,00 zł) lub jeden raz w całości?

Odpowiedź: Do decyzji udzielającego stypendium należy wybór sposobu wypłaty stypendium.

Pytanie 51: Czy w przypadku konieczności rozliczania stypendium np. rachunkami/fakturami dopuszczalne będzie wydatkowanie przez ucznia pieniędzy przed otrzymaniem transzy stypendium i rozliczenie potem poniesionego wcześniej wydatku?

Odpowiedź: Jw.

Pytanie 52: Czy kryteria rekrutacji dla uczniów, w tym dla uczniów ze szczególnymi potrzebami mogą być różnicowane?

Odpowiedź: Stypendium przeznaczone ma być dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Natomiast kryteria szczególnie uzdolnionych uczniów powinno obejmować co najmniej oceny klasyfikacyjne uzyskane przez uczniów z przynajmniej jednego spośród przedmiotów zawodowych bądź przedmiotów ogólnych nauczanych w szkole zawodowej. Osiągnięcia w olimpiadach, konkursach lub turniejach mogą stanowić dodatkowe kryterium premiujące.

Szczegółowe kryteria naboru, uwzględniające warunki określone w *Wytycznych w obszarze edukacji* będą zawierać regulaminy programów stypendialnych.

Pytanie 53: Czy w ramach opieki nad uczniem zdolnym można uwzględnić wynagrodzenie nauczyciela?

Odpowiedź: Wytyczne nie przewidują wynagrodzenia dla opiekunów uczniów zdolnych.

Pytanie 54: Grupą docelową projektów są uczniowie lub słuchacze szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne. Czy zatem projekt powinien przewidywać możliwość objęcia uczniów danej szkoły ogólnokształcącej wsparciem w formie kursów zawodowych czy otwartą rekrutację dopuszczającą możliwość zrekrutowania na daną formę wsparcia także uczniów szkół ogólnokształcących? Czy w pierwszym przypadku istnieje konieczność sporządzenia diagnozy w szkole ogólnokształcącej?

Odpowiedź: Rekomendowaną opcją jest dopuszczenie możliwości zrekrutowania także uczniów szkół ogólnokształcących na formy wsparcia związane z podnoszeniem, zdobyciem kwalifikacji zawodowych. Nie ma konieczności przeprowadzania diagnozy dla szkół ogólnokształcących, z których pochodzą uczniowie. Natomiast z diagnozy szkół objętych projektem (tworzących CZK) powinno wynikać, że jest ze strony uczniów szkół ogólnokształcących takie zainteresowanie, stąd przyjęcie takich założeń projektu.

Pytanie 55: Czy Wnioskodawca jest zobligowany do stosowania koncepcji uniwersalnego projektowania w odniesieniu do wsparcia oferowanego w projekcie, czy może podjąć i uzasadnić decyzję o zakresie dostosowania projektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami? Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia wśród nich beneficjentów osób z niepełnosprawnościami oraz możliwość zastosowania mechanizmu racjonalnych usprawnień szczegółowe zastosowanie poszczególnych zasad może mijać się z celem w projekcie.

Wnioskodawca jest zobligowany do stosowania koncepcji uniwersalnego projektowania w przypadku wydatków inwestycyjnych. Dla zapewnienia specjalnej potrzeby uczestnika projektu wystarczającym jest mechanizm racjonalnych usprawnień.

Pytanie 56: Czy zapis "pomoc stypendialna będzie udzielana przez szkołę lub placówkę systemu oświaty, w której kształcą się uczniowie albo przez organ prowadzący szkoły lub placówki systemu oświaty" oznacza, iż pomoc będzie wypłacana przez placówkę, ale decyzję o jej przyznaniu podejmuje zgodnie z kompetencjami np. Rada Powiatu?

Odpowiedź: Zacytowany zapis oznacza, że zasady udzielania stypendium określa w uchwale organ stanowiący Wnioskodawcy (np. uchwała Rady Powiatu) i do jego kompetencji należeć będzie decyzja czy wypłacać stypendium będzie organ prowadzący szkołę lub placówkę systemu oświaty, czy bezpośrednio szkoła/placówka.

Pytanie 57: Czy wnioskodawca może określić zasady pomocy stypendialnej w sposób wyłączający z udziału w stypendiach w ramach projektu osoby, które już otrzymały w danym roku wsparcie w ramach innych programów stypendialnych?

Odpowiedź: Zgodnie z *Regulaminem konkursu* „uczestnikiem projektu nie może być osoba która/y jest uczestnikiem innego projektu realizowanego w tym samym czasie w ramach RPO WM, w którym przewidziane formy wsparcia uczestnika są tego samego rodzaju lub zmierzają do tego samego celu/korzyści dla uczestnika projektu” natomiast nie jest zasadne wyłączenie uczniów z możliwości

ubiegania się o stypendium w ramach projektu, w przypadku gdy równolegle otrzymują innego rodzaju stypendium.

Pytanie 58: Proszę o informację dotyczącą obszarów kształcenia zawodowego, jak należy postępować, czy CKZ mają tworzyć się w starych obszarach kształcenia zawodowego, zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem?

Formuła konkursu wymaga prowadzenia go zgodnie z obowiązującymi przepisami. Nie ma możliwości powoływać się na projektowane zmiany.

Pytanie 59: W związku z planowanym złożeniem przez Centrum Kształcenia Rzemiosła – Niepubliczny Ośrodek Dokszałcenia i Doskonalenia Zawodowego przy Powiatowym Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców wniosku o dofinansowanie projektu w ramach konkursu RPMP.10.02.01-IP.01-12-066/18 zwracamy się prośbą o wyjaśnienie wątpliwości w zakresie kwalifikowalności kosztów finansowania egzaminów czeladniczych w projekcie.

Zgodnie z § 11 ust. 6 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania ze zmianami z dnia 28 maja 1996r. pracodawca ma obowiązek sfinansować pierwszy egzamin.

Przepis ten istnieje po to, aby zabezpieczyć interesy ucznia – prawo dąży do tego, aby uczeń miał możliwość podjęcia takiego egzaminu. Kwestia opłaty została nałożona na pracodawcę, jako najbardziej zainteresowanego zdaniem przez ucznia takiego egzaminu, jednak brak jest jakichkolwiek konsekwencji mówiących o tym czy ktoś może pracodawcę wyręczyć w tym obowiązku. W przypadku, gdy pracodawca nie opłaci egzaminu czeladniczego, ten obowiązek spada na ucznia, który chce potwierdzić swoje kwalifikacje. Koszt egzaminu czeladniczego (stan na 2019r.) wynosi 761 zł, co stanowi zbyt duże obciążenie dla niektórych pracodawców. W związku z tym kierują oni swoich uczniów na egzaminy potwierdzające kwalifikacje przed okręgową komisją egzaminacyjną, które sprawdzają kwalifikacje nie nadając jednak tytułu czeladniczego, co jest krzywdzące dla ucznia.

Cech planuje w projekcie zorganizowanie kursów przygotowujących do egzaminów czeladniczych, których konsekwencją jest przystąpienie przez ucznia (uczestnika projektu) do egzaminu czeladniczego. Aby zapewnić ciągłość w przygotowaniu i potwierdzeniu kwalifikacji Cech chciałby w ramach projektu pokierować na egzamin czeladniczy oraz sfinansować jego koszty.

Zwracamy się z zapytaniem czy koszt egzaminu czeladniczego będzie kosztem kwalifikowanym w projekcie. Jeśli tak, to prosimy o odpowiedzi na pytania dodatkowe:

- a) czy koszt egzaminu może zostać sfinansowany z dotacji?
- b) czy koszt egzaminu może stanowić wkład pracodawcy do projektu, jako wkład pieniężny podmiotu trzeciego wliczający się w koszty kwalifikowane projektu oraz wliczający się do wymaganego wkładu własnego?

Odpowiedź: Zgodnie z *Regulaminem konkursu* „podnoszenie umiejętności, kompetencji oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy obejmuje m.in.: programy walidacji i certyfikacji odpowiednich efektów uczenia się zdobytych w ramach edukacji formalnej, pozaformalnej oraz kształcenia nieformalnego, prowadzące do zdobycia kwalifikacji zawodowych, w tym również kwalifikacji mistrza i czeladnika w zawodzie”, w związku z tym koszty egzaminu czeladniczego będą kosztami kwalifikowalnymi, zarówno z dofinansowania jak również z wkładu własnego.

Pytanie 60: Czy w ramach projektu można organizować staże zawodowe w gospodarstwach szkolnych, wchodzących w skład warsztatów szkolnych, których Dyrektorem jest Dyrektor placówki kształcenia zawodowego? Jeżeli tak, to czy wszystkie koszty związane z realizacją stażu są kwalifikowalne w tym opiekuna stażu – instruktora praktycznej nauki zawodu?

Odpowiedź: Celem staży zawodowych jest zapoznanie ucznia z faktycznym środowiskiem pracy u pracodawcy. Dlatego też wskazana forma nie jest możliwa.

Pytanie 61: Czy praktyki/staże zawodowe w ramach projektu mogą odbywać się tylko u pracodawców z Małopolski, czy mogą się odbywać w innym województwie (np. nad morzem w okresie wakacji) albo za granicą ?

Odpowiedź: O ile znajdzie to logiczne uzasadnienie, staże, praktyki mogą odbywać się poza województwem. (np. z uwagi na lokalizację przedsiębiorcy u którego jest możliwość organizacji stażu). Należy jednak pamiętać, że nie jest możliwa organizacja praktyk zagranicznych. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że podczas tworzenia budżetu projektu należy pamiętać o jednej z podstawowych zasad kwalifikowalności, jaką jest zasada racjonalności i efektywności, która odnosi się do zapewnienia zgodności ze stawkami rynkowymi nie tylko pojedynczych wydatków wykazanych w szczegółowym budżecie projektu, ale również do łącznej wartości usług.

Pytanie 62: Czy dopuszczalna jest realizacja staży/praktyk zawodowych w ramach projektu nie tylko w okresie wakacyjnym, ale także w trakcie roku szkolnego, z wykorzystaniem np. sobót i niedziel, z przerwą 5 dniową ? (wówczas cały okres realizacji 150 h praktyki/stażu rozciągnie się np. na prawie 10 weekendów, ewentualnie realizacja częściowo w czasie ferii zimowych) .

Odpowiedź: Sposób organizacji staży określa Wnioskodawca, przy zachowaniu wymogów określonych w Regulaminie konkursu (podrozdział 2.4, ust. 8).

Pytanie 63: Planujemy złożyć nowy wniosek o dofinansowanie na kontynuację działalności obecnie funkcjonującego CKZ, w którym funkcjonują 4 zespoły szkół. Branżą wiodącą jest b. turystyczno – gastronomiczna, zaś branżą wspierającą jest b. administracyjno-usługowa. W tym roku szkolnym, w jednym ZS pojawił się nowy kierunek kształcenia należący do branży rolniczo-leśnej z ochroną środowiska. Czy możemy więc rozszerzyć działalność CKZ o drugą branżę wspierającą – b. rolniczo-leśną z ochroną środowiska? Jeśli tak, chcemy zaplanować w nowym projekcie kursy dla uczniów dedykowane dla tej branży oraz – jeśli będzie to finansowo możliwe – doposażyć pracownie dla tej branży.

Odpowiedź: Realizacja wsparcia w ramach projektu dokonywana jest na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty albo osób objętych wsparciem. Dlatego też, o ile wynikać to będzie z diagnozy możliwe jest włączenie kolejnej branży. Należy jednak pamiętać, że nie oznacza to automatycznie możliwości tworzenia pracowni. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020* wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych jest dokonywane na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie, a także posiadanego przez nie wyposażenia, w tym zwłaszcza powinna obejmować wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia. Diagnoza powinna uwzględniać rekomendacje instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe. Ponadto w pierwszej kolejności jest promowanie realizacji działań na rzecz kształcenia w miejscu pracy bądź realizacji programów stażowych, umożliwiających nabywanie kompetencji zawodowych w rzeczywistym środowisku pracy.

Pytanie 64: Czy w ramach nowego wniosku o dofinansowanie na rozwój istniejącego CKZ możemy przewidzieć, żeby część kursów dla uczniów – zamiast zlecenia ich wykonawcom wyłonionym w drodze np. przetargu (zgodnie z PZP) - była realizowana bez konieczności prowadzenia postępowań PZP - przez sam CKZ, w jego pracowniach w oparciu o zakupione w ramach projektu wyposażenie dla CKZ?

Odpowiedź: Wnioskodawca nie ma obowiązku zlecać zadań podmiotom zewnętrznym. Jeżeli dysponuje potencjałem kadrowym oraz technicznym niezbędnym do realizacji wsparcia, może realizować zadania osobiście.

Pytanie 65: Jeśli jest możliwe realizowanie kursów przez sam CKZ to czy może się to odbywać poprzez zawieranie umów pomiędzy dyrektorem Zespołu Szkół, w ramach którego on funkcjonuje, a nauczycielami danego ZS na podstawie art. 35a Karty Nauczyciela ? W aktualnie realizowanym projekcie na tej zasadzie zostali zatrudnieni w projekcie doradcy zawodowi.

Odpowiedź: Podane rozwiązanie jest prawidłowe.

Pytanie 66: Czy możliwe jest zaplanowanie w nowym wniosku o dofinansowanie (rozwój CKZ) kursów dla uczniów, które do uzyskania certyfikatu wymagają, aby uczestnik miał wykształcenie średnie? Takim kursem jest np. kurs pilota wycieczek, albo kurs księgowości pozwalający uzyskać certyfikat księgowego. Warunek średniego wykształcenia byłby spełniony po 30 kwietnia w przypadku uczniów klas czwartych technikum.

Odpowiedź: O zakwalifikowaniu do projektu decyduje posiadany status ucznia, weryfikowany w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie. Uczeń programowo najwyższej klasy może brać udział w projekcie nie dłużej niż do końca realizacji projektu. Ponadto należy pamiętać, iż każdy uczestnik powinien mieć zagwarantowaną możliwość wzięcia udziału w walidacji i certyfikacji kwalifikacji oraz ujęcia tego faktu we wskaźniku.

Pytanie 67: Czy program kursu dla ucznia może powielać się z programem realizowanym w szkole, jeśli realizacja kursu pozwala – w przeciwieństwie do zajęć szkolnych – uzyskać przez ucznia dokument potwierdzający kwalifikacje np. certyfikat ECDL?

Odpowiedź: Działania w projekcie powinny wykraczać poza podstawę programową, nie jest możliwe dublowanie zakresu wynikającego z podstawy programowej. Nie stoi to jednak w sprzeczności z możliwością zapewnienia uczniom zdobycia kwalifikacji – w opisanym przypadku kurs nie będzie kwalifikowalny, natomiast możliwe jest sfinansowanie egzaminu ECDL.

Pytanie 68: Jak należy rozumieć zapis regulaminu konkursu str. 27-28 pkt. 14. „Zgodnie z SzOOP RPO WM grupą docelową (ostatecznymi odbiorcami wsparcia) w ramach niniejszego konkursu są:

- /...../

– uczniowie lub słuchacze szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (dotyczy typu A i B).”
Czy to oznacza, iż możemy przewidzieć realizację w nowym projekcie form wsparcia (np. kursów zawodowych, staży zawodowych czy doradztwa zawodowego dla uczniów liceum ogólnokształcącego funkcjonującego oczywiście poza CKZ?

W pkt. 8 na str. 33 pojawia się znowu zapis odnoszący się do kształcenia ogólnego :
„8. Praktyki zawodowe i staże zawodowe realizowane w ramach projektu muszą być zgodne z następującymi warunkami: a) w ramach projektu jest możliwa organizacja praktyk i staży u pracodawców lub przedsiębiorców, z zastrzeżeniem że:
/...../

iv. staże zawodowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne.

Odpowiedź: W konkursie zostało dopuszczone aby uczniowie lub słuchacze szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne mogli korzystać z oferty CKZ dotyczącej podnoszenia kwalifikacji zawodowych (np. kursów zawodowych, staży zawodowych).

Pytanie 69: Czy istnieje katalog wydatków związanych z wyposażeniem stanowiska pracy praktykanta lub stażysty, które mogą zostać zrefundowane pracodawcy przyjmującemu ucznia na staż/praktykę zawodową ?

Odpowiedź: Wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych jest dokonywane na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie, a także posiadanego przez nie wyposażenia, w tym zwłaszcza powinna obejmować wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia. Diagnoza powinna uwzględniać rekomendacje instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.

Przykładowy katalog wyposażenia pracowni lub warsztatów szkolnych został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN.

Pytanie 70: W jaki sposób wyliczyć koszt wynagrodzenia opiekuna praktykanta/stażysty u pracodawcy, który ubiega się o jego refundację w wysokości 10 % zasadniczego wynagrodzenia wraz ze wszystkimi składnikami wynagrodzenia – w przypadku gdy opiekun jest jednocześnie pracodawcą -właścicielem jednoosobowej firmy (czyli nie ma listy płac itd.) ?

Odpowiedź: Osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, która jest opiekunem stażysty, może się ubiegać o refundację pracodawcy dodatku do wynagrodzenia opiekuna praktykanta lub stażysty, w sytuacji, gdy nie został zwolniony od świadczenia pracy, w wysokości nieprzekraczającej 10% jego zasadniczego wynagrodzenia wraz ze wszystkimi składnikami wynagrodzenia wynikającego ze zwiększonego zakresu zadań (opieka nad grupą praktykantów lub stażystów, przy czym na jednego opiekuna praktyki lub stażu nie może przypadać jednocześnie więcej niż 6 praktykantów lub stażystów, ale nie więcej niż 500 zł brutto, za realizację 150 godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego). Wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godzin praktyki zawodowej lub stażu zawodowego zrealizowanych przez uczniów. Do potwierdzenia wysokości uzyskanego dochodu można przyjąć np. deklarację RCA do ZUS

Pytanie 71: Czy aby spełnić warunek dostępności form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami – konieczne jest od razu zaplanowanie zatrudnienia np. tłumacza języka migowego – będącego „w pogotowiu”, na wypadek, gdyby w trakcie projektu chciała w nim wziąć udział osoba niesłysząca? Czy wystarczające jest – jeśli wystąpi taka potrzeba – zatrudnienie np. w/w tłumacza wtedy, gdy faktycznie już będzie on pomocny ?

Odpowiedź: Zgodnie z treścią Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014 - 2020, co do zasady, wszystkie produkty projektów (usługi, infrastruktura, towary, produkty) realizowanych ze środków EFS, EFRR i FS są dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Oznacza to, że muszą być zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, tzn. że projektowanie produktów, środowiska, programów i usług powinno odbywać się w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne. Koncepcja uniwersalnego projektowania jest realizowana poprzez zastosowanie co najmniej standardów dostępności dla polityki spójności 2014 - 2020.

Jeśli z Państwa diagnozy nie wynika, że w ramach projektu nie będzie potrzeby zatrudnienia tłumacza języka migowego, a w trakcie realizacji zgłosi się jednak osoba niesłysząca i taka potrzeba wystąpi, to wówczas mogą Państwo skorzystać z tzw. mechanizmu racjonalnych usprawnień. Są to konieczne

i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. MRU oznacza także możliwość sfinansowania specyficznych działań dostosowawczych, uruchamianych wraz z pojawieniem się w projektach realizowanych z polityki spójności (w charakterze uczestnika lub personelu projektu) osoby z niepełnosprawnością. Każde zastosowanie MRU wynika z występowania przynajmniej trzech czynników w projekcie:

- a) specjalnej potrzeby uczestnika projektu/użytkownika produktów projektu lub personelu projektu;
- b) barier otoczenia;
- c) charakteru interwencji.

Pytanie 72: Czy w przedmiotowym konkursie (Poddziałanie 10.2.2) pomoce dydaktyczne służące do realizacji kursów dla uczniów w ramach projektu, o wartości jednostkowej powyżej 3500 zł netto, wliczane są do limitu środków trwałych?

Odpowiedź: Wszelkie wydatki dotyczące nabycia środka trwałego o wartości jednostkowej powyżej 3500 zł netto we wniosku o dofinansowanie wliczane są do limitu środków trwałych.

Pytanie 73: Czy jeśli na terenie powiatu funkcjonuje CKZiU, który na podstawie Porozumienia z innymi szkołami zawodowymi z terenu powiatu tworzyłyby na potrzeby projektu Centrum Kompetencji Zawodowych, to jeśli chcielibyśmy doposażyć CKZiU i jedną z placówek/szkół wchodzących w skład CKZ na podstawie w/w Porozumienia to jaki jest limit cross-finansingu i środków trwałych, który można zaplanować w ramach projektu 20% czy 15 % finansowania unijnego?

Odpowiedź: Z podanych informacji wynika brak zasadności tworzenia CKZ na terenie gdzie już funkcjonuje CKZiU. Właściwą opcją będzie złożenie wniosku na wsparcie istniejącego CKZiU, w ramach typu A.

Pytanie 74: Czy jeśli obok budynku CKZiU jest nieużytkowany stary budynek to czy kwalifikowany będzie koszt prac adaptacyjno-modernizacyjny takiego budynku z wymianą dachu i okien jeśli docelowo w ramach projektu chcemy pomieszczenia takiego budynku przerobić/adaptować w całości na pracownię i/lub warsztaty, w których będą odbywać się kursy dla uczniów w ramach projektu? Wymiana dachu i okien jest niezbędna aby mogły funkcjonować tam pracownię ponieważ budynek od wielu lat jest nieużywany.

Odpowiedź: Należy zwrócić uwagę, że projekt finansowany w przedmiotowym konkursie nie może dotyczyć jedynie prac adaptacyjno – modernizacyjnych. Ponadto należy zweryfikować czy planowane prace są adaptacją czy robotą budowlaną - kompleksowa wymiana okien i dachu to co do zasady są to już prace budowlane związane z termomodernizacją. We wniosku kwalifikowalne mogą być prace adaptacyjne związane z niezbędnym dostosowaniem obiektu do potrzeb realizacji wsparcia przewidzianego w projekcie. W przypadku projektu dotyczącego funkcjonowania/tworzenia CKZ wartość środków przeznaczonych na adaptację w ramach cross- finansingu nie może przekroczyć 8% dofinansowania UE.

Pytanie 75: Czy będzie kwalifikowane zaplanowanie w ramach usługi transportowej opieki nad uczniami niepełnoletnimi podczas przewozu uczniów szkoły do pracowni w CKZiU na kurs zawodowy lub egzamin? Ponieważ nauczyciele szkół nie są zobowiązani ani w ramach pracy etatowej ani dodatkowego wynagrodzenia pełnić opieki nad uczniami swojej szkoły podczas wyjazdów na kursy zawodowe do CKZiU popołudniami lub w soboty Wnioskodawca chciałby zaplanować opiekę nad uczniami po stronie przewoźnika jako usługą zleconą w ramach jednej umowy.

Odpowiedź: Koszty związane z opiekunem ucznia z ramienia szkoły mogą być kwalifikowalne tylko i wyłącznie, jeżeli opieka nad uczniem wynika z obowiązujących szkołę przepisów. W przypadku, gdy nie ma obowiązku opieki nad uczniami w trakcie wyjazdu, to wówczas nie ma możliwości finansowania tych wydatków z projektu.

Pytanie 76: Czy możliwe jest w aktualnym konkursie złożenie przez organ prowadzący szkołę wniosku na Typ B, który dotyczył będzie wsparcia szkoły wchodzącej w skład CKZ utworzonego w ramach poprzedniego konkursu?

Odpowiedź: Nie ma możliwości otrzymania takiego wsparcia – każdorazowo wsparcie dla szkoły wchodzącej w skład CKZ będzie rozumiane jako kontynuacja CKZ, która może być realizowana jedynie w ramach Typu A. Dlatego też Wnioskodawca powinien złożyć wniosek na Typ A, dotyczący wsparcia na kontynuację całego istniejącego CKZ.

Pytanie 77: Czy w ramach projektu mogą być realizowane teoretyczne i praktyczne zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów zawodowych realizowane w formie przygotowania do egzaminów zawodowych z określonych kwalifikacji?

Odpowiedź: Zgodnie z *Regulaminem konkursu* w ramach projektu mogą być realizowane kursy przygotowawcze do egzaminu maturalnego, kursy przygotowawcze na studia we współpracy ze szkołami wyższymi oraz kursy i szkolenia przygotowujące do kwalifikacyjnych egzaminów czeladniczych i mistrzowskich.

Pytanie 78: Zgodnie z zapisem w dokumentacji konkursowej „Uczestnikiem projektu nie może być osoba która/y jest uczestnikiem innego projektu realizowanego w tym samym czasie w ramach RPO WM, w którym przewidziane formy wsparcia uczestnika są tego samego rodzaju lub zmierzają do tego samego celu/korzyści dla uczestnika projektu”. Czy powyższe wyłączenie należy definiować wyłącznie w kategorii udziału w projekcie 10.2.1/10.2.2, czy również może dotyczyć uczniów uczestniczących w projektach dotyczących np. zajęć „chmurowych” czy projektach związanych z kształceniem ogólnokształcącym (10.1.3)?

Odpowiedź: Powyższe wyłączenie należy odnieść także do konkursów, w których realizowane jest wsparcie tego samego rodzaju lub zmierzają do tego samego celu/korzyści dla uczestnika projektu (np. w ramach Poddziańania 10.1.4 i 10.1.5), nie tylko w ramach Poddziańań 10.2.1 i 10.2.2.

Pytanie 79: Zgodnie z zapisem dokumentacji konkursowej „Beneficjent zobowiązany jest na etapie rekrutacji odpowiednio poinformować potencjalnych uczestników projektu o ww. ograniczeniach i w umowie z uczestnikiem zawrzeć postanowienia w tym zakresie.” Czy wobec powyższego Beneficjent zobowiązany jest do zawierania umów z uczestnikami projektu dotyczących uczestnictwa w innych formach wsparcia niż staże i praktyki?

Odpowiedź: Jak wskazano powyżej *uczestnikiem projektu nie może być osoba która/y jest uczestnikiem innego projektu realizowanego w tym samym czasie w ramach RPO WM, w którym przewidziane formy wsparcia uczestnika są tego samego rodzaju lub zmierzają do tego samego celu/korzyści dla uczestnika projektu*, dlatego Beneficjent przed podpisaniem umowy powinien otrzymać od potencjalnego uczestnika oświadczenie, że nie korzysta/ł on ze wskazanego wsparcia.

Pytanie 80: Czy występują ograniczenia dotyczące objęcia wsparciem w formie kursów zawodowych uczniów szkół ogólnokształcących? Czy kwestia tzw. „kursów ogólnozawodowych” jak np. prawo jazdy została ostatecznie wyjaśniona?

Odpowiedź: Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólnych mogą korzystać z oferty CKZ, która prowadzi do zdobycia kwalifikacji zawodowych oraz dodatkowych uprawnień zwiększających ich szanse na rynku pracy.

Pytanie 81: Jak obecnie rozumiana jest trwałość projektu? Czy jesteśmy zobligowani do utrzymania wszystkich rodzajów wsparcia w określonym zakresie/skali? Czy kontynuacja wsparcia na podstawie projektu w naborze w roku 2019 wpływa na wypełnienie obowiązku zapewnienia trwałości w projekcie z poprzedniego naboru w działaniu 10.2.1/10.2.2? Dublowanie wsparcia i tworzenie po zakończeniu realizacji projektu z poprzedniego naboru jakichkolwiek dodatkowych możliwości wsparcia uczniów finansowanych ze środków własnych wpływa na sytuację finansową Wnioskodawcy i racjonalność wydatkowania środków publicznych.

Odpowiedź: Warunek o którym mowa w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze edukacji na lata 2014-2020 z dnia 2 czerwca 2015 r. (ta wersja Wytycznych obowiązywała w naborach wniosków w roku 2016) mówiący o tym, iż beneficjenci zapewnią funkcjonowanie utworzonych w ramach projektu CKZiU lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU przez okres co najmniej 2 lata od zakończenia realizacji projektu, można uznać za spełniony w przypadku realizacji przez podmiot wszystkich zadań o których mowa w art. 93 Prawa oświatowego. Nie oznacza to jednocześnie, że projekt nie może otrzymać kolejny raz dofinansowania na realizację działań, które kwalifikowalne są w ramach wspomnianych naborów. O ile jest to uzasadnione celem projektu możliwa jest realizacja działań takich, jakie były realizowane w pierwszym projekcie.